

WYCHOWAWCZA FUNKCJA RODZINY

Redakcja naukowa:
Wiesław P. Poleszak

2018

WYŻSZA SZKOŁA EKONOMII I INNOWACJI W LUBLINIE

Seria wydawnicza:
Monografie Wydziału Administracji i Nauk Społecznych WSEI

Wychowawcza funkcja rodziny

Redakcja naukowa:
Wiesław P. Poleszak

Recenzenci:
prof. nadzw. dr hab. Mieczysław Radochoński
prof. dr hab. Małgorzata Tatala
prof. dr hab. Wioletta Tuszyńska-Bogucka

Skład, łamanie i projekt okładki:
Marek Szczodrak, Anna Konieczna

© *Copyright by* Innovatio Press Wydawnictwo Naukowe
Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie

Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie, przedrukowanie i rozpowszechnianie całości lub fragmentów niniejszej pracy bez zgody wydawcy zabronione.

Printed in Poland
Innovatio Press Wydawnictwo Naukowe
Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji
20-209 Lublin, ul. Projektowa 4
tel.: + 48 81 749 17 77, fax: + 48 81 749 32 13
www.wsei.lublin.pl

ISBN 978-83-64527-96-8

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	5
Część I – TERMINOLOGIA I KONCEPCJE	
Od wychowania do samo-kształtowania. Znaczenie rodziny w formowaniu charakteru w okresie dorastania (Agata Celińska-Miszczuk)	13
Wprowadzenie	13
Fonoholizm, siecioholizm, hejt – współczesny kontekst młodości?	15
Specyfika relacji rodzinnych w okresie dorastania – perspektywa personalistyczna ...	17
Podsumowanie	22
Bibliografia	23
Autorytet ojca jako potencjał w procesie wychowania i profilaktyki (Karolina Kmiecik-Jusięga)	27
Wprowadzenie	27
Ojcostwo w badaniach i teoriach psychopedagogicznych	28
Ojciec w kontekście kryzysu autorytetu i zachowań ryzykownych	31
Podsumowanie – wykorzystanie potencjału ojca w profilaktyce	32
Bibliografia	34
Szanse i zagrożenia dla ojcostwa (Małgorzata Stankiewicz)	37
Wprowadzenie	37
Wychowanie w rodzinie szansą na dojrzałe ojcostwo	39
Wybrane aspekty ojcostwa i ich znaczenie dla wychowania	42
Rola ojca w rodzinie w świetle wybranych wyników badań	45
Działania społeczno-edukacyjne wybranych organizacji szansą na promowanie pozytywnego ojcostwa	47
Podsumowanie	49
Bibliografia	50
Rodzina a potrzeby cyfrowych tubylców – wirtualny wymiar kompensacji (Roman Solecki)	53
Wprowadzenie	53
Cyfrowi imigranci w roli rodziców	53
Potrzeby pokolenia cyfrowego	55
Nadużywanie Internetu jako sposób poradzenia sobie z deficytem w zaspokojeniu potrzeb	57
Podsumowanie	59
Bibliografia	59
Odległe następstwa wykorzystywania seksualnego w dzieciństwie (Barbara Pilecka)	61
Wprowadzenie	61
Objawy wykorzystania seksualnego	63
Bliskie i odległe konsekwencje wykorzystania seksualnego	64
Podsumowanie	70

Bibliografia.....	70
Część II – BADANIA – PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ	
Poczucie koherencji a stosowanie substancji psychoaktywnych przez uczniów polskich szkół ponadgimnazjalnych o różnej jakości relacji z rodzicami, rówieśnikami i nauczycielami (Robert Porzak)	75
Poczucie koherencji	75
Stosowanie substancji psychoaktywnych przez młodzież	76
Relacje młodzieży z osobami znaczącymi	77
Cel i metody badań	78
Wyniki badań	81
Dyskusja i wnioski	88
Informacja o granicie	91
Bibliografia	91
Postawy młodzieży wobec prawa w kontekście psychopatii oraz rodzinne- go i szkolnego wymiaru kontroli społecznej (Piotr Kwiatkowski)	95
Wprowadzenie	95
Teoria kontroli społecznej Hirschi'ego	96
Psychopatia jako element dewiacji społecznej	99
Założenia metodologiczne	102
Wyniki badań	108
Wnioski i podsumowanie	113
Bibliografia	114
Obraz siebie młodzieży a jej zaangażowanie w aktywność społeczną (Anna Mazur) 117	
Wprowadzenie	117
Obraz siebie jako struktura samoregulująca	117
Specyfika aktywności społecznej młodzieży	120
Badania własne	121
Wyniki badań	127
Dyskusja i wnioski	136
Bibliografia	139
Potencjał P300 jako endofenotyp podatności w rozwoju alkoholizmu (Roman Chwedorowicz, Henryk Skarżyński, Weronika Pucek, Tadeusz Studziński)	141
Wprowadzenie	141
Geneza potencjałów indukowanych	143
Potencjały indukowane w roli endofenotypów elektrofizjologicznych	144
Potencjał P300	145
Badania własne	147
Wyniki badań i dyskusja	149
Wnioski	155
Bibliografia	156

WPROWADZENIE

Czy w XXI wieku można jeszcze coś wniesić w naukowe rozważania o rodzinie? W pierwszym odruchu można przyjąć, że temat został wyczerpany i raczej niczego innowacyjnego nie da się już odkryć w tej materii. W końcu instytucja rodziny trwa od wieków. A już starożytni filozofowie podejmowali refleksję nad jej znaczeniem dla wychowania młodych pokoleń. Żyjemy w czasach, w których w przestrzeni publicznego dyskursu pojawiają się punkty widzenia prezentujące stanowisko, że formuła rodziny się wyczerpała i należy zmienić do niej podejście, a nawet jej definicję. Źródło tych przemian należy wyprowadzić z rewolucji społecznej 1968 roku (por. Willi, 2014). Jak podaje Willi (2014) zmiana podejścia do seksualności sprawiła, nie tylko sposób jego przeżywania, ale też doprowadziła do rozluźnienia norm i zakazów odpowiedzialnych za trwałość małżeństwa. W konsekwencji zaowocowało to gwałtownym wzrostem rozwodów. Rozpad rodziny utrudnia wychowywanie dzieci.

Można też przyjąć inne stanowisko na temat rodziny (por. Margasiński, 2010; Ryś, 2011). A mianowicie, że rodzina jest wartością społeczną, a skoro przeżywa kryzys, to należy podjąć szereg działań ukierunkowanych na rzetelną diagnozę jej trudności i wsparcie jej w sytuacjach kryzysowych. Zamęt jaki powstaje wokół pojęcia rodziny jest znakiem, że ciągle istnieje potrzeba przyglądania się jej istocie oraz roli jaką pełni w życiu człowieka.

Wobec powyższego, jaki jest cel przedstawionej państwu książki? To z jednej strony próba uchwycenia problemów, z jakimi zmaga się współczesna rodzina, gdyż nauka ma dostarczać obiektywnej wiedzy na temat ich źródeł i mechanizmów przebiegu, opartych na obiektywnych badaniach i przeglądzie literatury. Drugi cel to dostarczanie teorii i koncepcji wspomagających zrozumienie procesów zachodzących w rodzinie. Stąd też, proponowane opracowanie stanowi zbiór prac teoretycznych i doniesień z badań dotyczących roli rodziny w procesie wychowania. Jest to rodzaj punktowego naświetlania wychowawczej funkcji rodziny. Pełni ona tak wiele różnego rodzaju ról, że nie sposób scharakteryzować ich w jednej publikacji. Adamski (1984; por. Poleszak, Kata, 2016) dzieli te funkcje na instytucjonalne i osobowe. Do funkcji instytucjonalnych rodziny (ujmujących rodzinę i małżeństwo jako instytucję społeczną) należą:

- prokreacyjna (biologiczna) – dzięki niej podtrzymuje się ciągłość społeczeństwa;
- ekonomiczna – zapewnia rodzinie materialne podstawy życia;
- opiekuńcza – zabezpiecza potrzeby członków rodziny w trudnych sytuacjach życiowych, gdy sami nie są w stanie sobie poradzić;
- socjalizacyjna – poprzez przygotowanie członków rodziny do pełnienia ról społecznych i przestrzegania oraz wypełniania norm społecznych;